

מסורת הש"ס

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה סז.

עין משפט
נר מצוה

סא א טו"ש י"ד סימן
קלד סעיף יב:
סב ב מ"י פט"ו מהל'
מאכלות אסורות
הלכה כח סמג לאוין קמח
טו"ש י"ד סימן קג סעיף
ב:
סג ב טור ש"ע שם סעיף
ג:
סד ד מ"י שם הלכה ב
והלכה ג:

אמר רב יהודה **אמר** שמואל **הבי** הלבנתא. ה"ג בספרים וכן נראה
מדאמר בסמוך מדברי כולן נלמוד נותן טעם לפגם מותר
ומאי מדברי כולן וכי משום דמפרשין למתני' ליהווי סברי לה אלא
מדגרי' הכי הלכתא נימא (א) מדרי' יהודה שמעי' בהדיא וכן מדרי' יוחנן

בהדיא בסמוך דקאמר אס ריבה נותן
טעם לפגם מותר ומסתמא רבה בר
בר חנה ור' (אלידי) נמי שצאו לפרש
המשנה כמו כן אולי בשיתפייחו:
נעשה במי שהשביח בו'. מימיה
אמאי נקט האי לישנא
דהא ודאי משבח הוא וי"ל לפי שצריך
השבח לא הוי עד לאחר שירתיחו
ויננו: **וקוראין** אותו שהצ"ב.
לפי שהיו רגילין להניח צו חומץ
כמו שחליים דלאמרינן לעיל (א) גבי
(י) (תחלי) אי אכילא צהו חלל מיגרי
צהו ואשעינן רב דימי שהיה שפיר
מן החומץ: **אמר** ריש לקיש ג"מ
לפגם. (א) לא שיוכל לומר שהקדירה
נפגמת מחמת דבר אחר כו' להאי
לישנא קמח הוי לחומרא וה"ק מה
שהמירו חכמים פגם לא מיירי בפגם
שיש לתלותו בדבר אחר כגון בחסרון
מלח או בירתון כי אותו פגם ודאי
לא המירו כמו שאילו היתה בתקונה
ממלח ותבלין היה האיסור נותן צהס
טעם לשבח אלא איזהו פגם שמוחר
כל שאינה חסירה כלום ואינה נאכלת
מפני זה פירוש שהאיסור פוגמה ואינה
נאכלת לאו דוקא שאינה נאכלת כלל
אלא כלומר שנפגמת ואיכא דלאמרי
אמר ר"ל נותן טעם לפגם שאמרו אין
אומר קדירה זו דלקולא קאמר ור"ק
אין תולין הפגם בדבר אחר כדי
לאסור שיאמרו אין הפגם מחמת
האיסור אלא מחמת יתרון או חסרון

מלח ואילו היתה בתקונה לא היה האיסור פוגמה ואסור אין אומרין
קך אלא כיון שהיא פוגמת עכשיו כמו שהיא צין שמהא חסירה או
יתירה מלח מותר: **א"ר** יוחנן ב"ר שמועזי ומבשו אסור ור' יוחנן ע"י
שמועזי ולא מבשו אסור ואין לוקין ע"י. פי' רש"י בפרק גיד הנשה
(חולין דף סז:) מכאן דטעם כעיקר לאו דאורייתא ופי' כגון (ה) חלב
שנפל לתוך בשר או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין ואין נראה
מה שפי' רש"י חלב שנפל לתוך בשר דאפילו לפירוש רש"י דטעם
כעיקר לאו דאורייתא מודה בצשר בחלב דהוי דאורייתא דדך
בישול אסרה תורה דלאמר בשמעתא דטיפת חלב כו' פ' כל הבשר
חלב (א) אלא לריך לומר כגון חלב
נימוח שנפל ונצטע לאו דאורייתא (א) מדקאמר אביי שמע מינה טעמו ולא ממשו צעלמא
דאורייתא דאי סלקא דעתך דרבנן מבשר בחלב אמאי לא גמרינן דחידוש הוא אי חידוש אע"ג דליכא טעמא נמי משמע דכי נמי ליתא
צעלמא אלא מדרבנן גבי בשר בחלב הוי דאורייתא והכי הלכתא כר' יוחנן וכן משמע בפרק כל הבשר בשמעתא דטיפת חלב דלאמר אביי טעמו
ולא ממשו דאורייתא דאי מדרבנן וכו' ורצא אמר דרך ביטול אסרה תורה משמע דסבר רבא טעמו ולא ממשו דהיינו טעם כעיקר לאו
דאורייתא והלכתא כרבא לגבי אביי ועוד ראינו מפרק גיד הנשה דקאמר גבי זרוע בשלה דליל נזיר (א) והוא היתר מכלל איסור מה שהמיר
המבזבז לבשל הורע עם האילן ואמר רבא לא נצרכא אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור מכל אשר יגע בצשרה יקדש וגבי זרוע בשלה שרי
מדנקט רבא טעם כעיקר דבקדשים אסור משמע הא בחולין שרי וקרא דגיעולי עובדי כוכבים שז"ה הכתוב להגעיל כלי מדין אע"פ שלא
היה צהס רק טעם מינייה לא גמרינן דחידוש הוא דהא אפי' קדירה צה יומא א"א דלא פגמה פורתא ואפ"ה אסרה רחמנא אלמא חידוש
הוא אלא לא גמרינן מינייה ואע"פ דבפרק אלו עוברין בפסחים (דף מד:) מייתי קרא דמשרת ענבים גבי טעם כעיקר לאו דרשא גמורה
מדאורייתא היא אלא אסמכתא צעלמא ולעולם טעם כעיקר לאו דאורייתא כך שיעור רש"י ולא נראה לר"ת דהא ר' יוחנן אית ליה דר"ע פרק
אלו עוברין (שם דף מד:) דליף דטעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ואין לומר דאסמכתא צעלמא היא דהא פריך התם והאי משרת להיתר
מנטרף לאיסור הוא דלאתא האי מיציעי ליה לטעם כעיקר מדפריך הכי בהדיא אלמא דרשא גמורה היא דהא ר"ע מוכח מינייה היתר מנטרף
לאיסור לחייב מלקות למיר ששרה פתו ציין ויש צו להנטרף מפת ומיין ורבנן מוכחים מינייה טעם כעיקר וכי היכי דלר"ע הוי דרשא גמורה
גבי היתר מנטרף לאיסור מדחייב עליה מלקות ה"ג רבנן הוי דרשא גמורה מדאורייתא דטעם כעיקר דאורייתא והאי דפרק כל הבשר
(חולין דף קח:) דלאמר רבא דרך ביטול אסרה תורה דמשמע דפליג על אביי ויסבור דטעם כעיקר לאו דאורייתא דכפרישית לפי שיטת רש"י
לא היא אלא ודאי גס רבא ס"ל דטעם כעיקר דאורייתא דבפרק התערבויות (זכאס דף עט:) קאמר רבא 'אימור דלאמרי רבנן רוצא וצטעמא
וכי היכי דכרובא הוי דאורייתא מאחרי רבים להטות ה"ג צטעמא והתם בפרק כל הבשר ה"ק רבא לאביי מבשר בחלב לא תוכל להוסיף דטעמו
ולא ממשו דאורייתא הוי דאורייתא דטעם כעיקר משום דבשר בחלב דרך ביטול אסרה תורה ודחויא צעלמא הוא אצל ודאי טעם כעיקר
דאורייתא דלאמר ליה בפסחים (דף מד:) ממשרת ענבים והוא דפרק גיד הנשה (חולין דף סז:) דגבי זרוע בשלה דקאמר רבא (א) גרסינן
לא נצרכא אלא להיתר מנטרף לאיסור דבקדשים אסור מכל אשר יגע בצשרה יקדש והכא שרי כגון שמקצת בשר הכתף עם כל הורע
חוץ לרצוע וצולע האיל מן הורע חצי שיעור דפי' פרק גיד הנשה (שם דף עט:) אצל חולין אין היתר מנטרף לאיסור דחולין
מקדשים לא גמרינן ועוד יש ליישב גירסת הספרים והכי פירושו דבקדשים אסור וה"ה בחולין ונקט קדשים משום דאיידי צהו קרא
דכל אשר יגע בצשרה יקדש (א) היינו משום דאי לא אשכחנא קרא אחרינא לאשמעינן טעם כעיקר ואוקימנא קרא דחטאת לטעם
כעיקר קודם מליתאר מנטרף לאיסור אצל צהר דחזין טעם כעיקר ממקום אחר ודאי אוקמינן לקרא דחטאת להיתר מנטרף
לאיסור ומכל מקום מייתי ליה לטעם כעיקר משום דהדרשא פשוטה יותר כי כן רגיל התלמוד גבי מילה לדחות שבת מיום השמיני
ובפרק ר"א דמילה (שבת דף קנב:) דריש לה מנן שמונת ימים וכן לנמול במקום נגע והכי מוכח דטעם כעיקר שרי גבי איל מיר כגון
שמשבח

דברי הכל אסורה. דודאי עייל צה ריחא: **והאי** ידי. האי צה
מיהא דאסרנא כפת חמה וחצית פתוחה דמי: **הכי** הלכתא. דנותן
טעם לפגם מותר: חומץ פוגם גריסין רותחין ומשביח את הלוגין:
והרפיהן. על האור אחר שנפל החומץ לחומץ: **וכן** היו עושין. נותנין

חומץ לתוך הגריסין לזון והיה משביחן.
ורב דימי קאמר לה: **לא** שיאמרו כו'.
חומרא היא כלומר לא שיוכלו לתמי'
פגם בתבשיל מחמת דבר אחר כגון
שמהא חסירה מלח או יתירה דאס
נפגם מחמת דבר אחר אין תולין הפגם
באיסור ואסור: **אלא**. איזהו טעם
לפגם שמוחר: **כל** שאינה חסירה.
שום תקון ואינה נאכלת מפני זה כלומר
ואיסור זה פוגם טעמא. ואינה נאכלת
לאו דוקא דמיון דפגימתה פורתא קרי
לה אינה נאכלת: **ואיכא** דאמרי. הא
ריש לקיש לקולא: **נותן טעם** לפגם
שיאמרו אין אומר כו'. כלומר אין תולין
הפגם בדבר אחר לומר חסירה היא
מלח ואילו היתה בתקונה לא היה זה
האיסור פוגמה שהמלח היה מבטל
את פגימת טעם האיסור וממקו אלא
כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות
שהיא הוי פגם ומותר: **כל שטעמו וממשו**
(א) **לוקין עליו** וזהו כוים **בכדי** אכילה
פרס. ועל כגון זה נאמר שיעור כוית
בכדי אכילה פרס הלכה למשה מסיני
שאס יס כששיעור פרס של תבשיל כוית
מן האיסור לוקין עליו אע"פ שאין כוית
של איסור נאכל צהת אחת כיון דאינו
שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד
שגמרו אלו כדי אכילה פרס מנטרפת
אכילתו ולוקה אצל אס אין בכדי
אכילה פרס של תבשיל איסורא הואיל
ושוהה באכילתו כוית (א) יותר מכדי
אכילה פרס הוי לכו כשמי אכילות של

שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילה פרס הוי שיעור
שהיית אכילה. ופרס היא חצי ככר של עירובי תחומין ושיעור
חכמים ככר מג' לקב חזיה לביית המנוגע שנאמר צה ויקרא יד' והאכיל
בצית יכבס בגדיו פרשוהו חכמים לשויה צה שיעור אכילה
כתמיא (א) והאכיל בצית והשוכב בצית אין לי אלא שוכב ואוכל
לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה
אס כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי
אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילה פרס והוא ארבע ציצים:
טעמו

(שם דף קח.) ועוד דהאכיל בשר בחלב אוכל ממשו של איסור כשאוכל הבשר דלאמר פרק כל הבשר (שם) (א) אלא לריך לומר כגון חלב
נימוח שנפל ונצטע לאו דאורייתא רק טעם צעלמא וטעם לאו דאורייתא (א) מדקאמר אביי שמע מינה טעמו ולא ממשו צעלמא
דאורייתא דאי סלקא דעתך דרבנן מבשר בחלב אמאי לא גמרינן דחידוש הוא אי חידוש אע"ג דליכא טעמא נמי משמע דכי נמי ליתא
צעלמא אלא מדרבנן גבי בשר בחלב הוי דאורייתא והכי הלכתא כר' יוחנן וכן משמע בפרק כל הבשר בשמעתא דטיפת חלב דלאמר אביי טעמו
ולא ממשו דאורייתא דאי מדרבנן וכו' ורצא אמר דרך ביטול אסרה תורה משמע דסבר רבא טעמו ולא ממשו דהיינו טעם כעיקר לאו
דאורייתא והלכתא כרבא לגבי אביי ועוד ראינו מפרק גיד הנשה דקאמר גבי זרוע בשלה דליל נזיר (א) והוא היתר מכלל איסור מה שהמיר
המבזבז לבשל הורע עם האילן ואמר רבא לא נצרכא אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור מכל אשר יגע בצשרה יקדש וגבי זרוע בשלה שרי
מדנקט רבא טעם כעיקר דבקדשים אסור משמע הא בחולין שרי וקרא דגיעולי עובדי כוכבים שז"ה הכתוב להגעיל כלי מדין אע"פ שלא
היה צהס רק טעם מינייה לא גמרינן דחידוש הוא דהא אפי' קדירה צה יומא א"א דלא פגמה פורתא ואפ"ה אסרה רחמנא אלמא חידוש
הוא אלא לא גמרינן מינייה ואע"פ דבפרק אלו עוברין בפסחים (דף מד:) מייתי קרא דמשרת ענבים גבי טעם כעיקר לאו דרשא גמורה
מדאורייתא היא אלא אסמכתא צעלמא ולעולם טעם כעיקר לאו דאורייתא כך שיעור רש"י ולא נראה לר"ת דהא ר' יוחנן אית ליה דר"ע פרק
אלו עוברין (שם דף מד:) דליף דטעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים ואין לומר דאסמכתא צעלמא היא דהא פריך התם והאי משרת להיתר
מנטרף לאיסור הוא דלאתא האי מיציעי ליה לטעם כעיקר מדפריך הכי בהדיא אלמא דרשא גמורה היא דהא ר"ע מוכח מינייה היתר מנטרף
לאיסור לחייב מלקות למיר ששרה פתו ציין ויש צו להנטרף מפת ומיין ורבנן מוכחים מינייה טעם כעיקר וכי היכי דלר"ע הוי דרשא גמורה
גבי היתר מנטרף לאיסור מדחייב עליה מלקות ה"ג רבנן הוי דרשא גמורה מדאורייתא דטעם כעיקר דאורייתא והאי דפרק כל הבשר
(חולין דף קח:) דלאמר רבא דרך ביטול אסרה תורה דמשמע דפליג על אביי ויסבור דטעם כעיקר לאו דאורייתא דכפרישית לפי שיטת רש"י
לא היא אלא ודאי גס רבא ס"ל דטעם כעיקר דאורייתא דבפרק התערבויות (זכאס דף עט:) קאמר רבא 'אימור דלאמרי רבנן רוצא וצטעמא
וכי היכי דכרובא הוי דאורייתא מאחרי רבים להטות ה"ג צטעמא והתם בפרק כל הבשר ה"ק רבא לאביי מבשר בחלב לא תוכל להוסיף דטעמו
ולא ממשו דאורייתא הוי דאורייתא דטעם כעיקר משום דבשר בחלב דרך ביטול אסרה תורה ודחויא צעלמא הוא אצל ודאי טעם כעיקר
דאורייתא דלאמר ליה בפסחים (דף מד:) ממשרת ענבים והוא דפרק גיד הנשה (חולין דף סז:) דגבי זרוע בשלה דקאמר רבא (א) גרסינן
לא נצרכא אלא להיתר מנטרף לאיסור דבקדשים אסור מכל אשר יגע בצשרה יקדש והכא שרי כגון שמקצת בשר הכתף עם כל הורע
חוץ לרצוע וצולע האיל מן הורע חצי שיעור דפי' פרק גיד הנשה (שם דף עט:) אצל חולין אין היתר מנטרף לאיסור דחולין
מקדשים לא גמרינן ועוד יש ליישב גירסת הספרים והכי פירושו דבקדשים אסור וה"ה בחולין ונקט קדשים משום דאיידי צהו קרא
דכל אשר יגע בצשרה יקדש (א) היינו משום דאי לא אשכחנא קרא אחרינא לאשמעינן טעם כעיקר ואוקימנא קרא דחטאת לטעם
כעיקר קודם מליתאר מנטרף לאיסור אצל צהר דחזין טעם כעיקר ממקום אחר ודאי אוקמינן לקרא דחטאת להיתר מנטרף
לאיסור ומכל מקום מייתי ליה לטעם כעיקר משום דהדרשא פשוטה יותר כי כן רגיל התלמוד גבי מילה לדחות שבת מיום השמיני
ובפרק ר"א דמילה (שבת דף קנב:) דריש לה מנן שמונת ימים וכן לנמול במקום נגע והכי מוכח דטעם כעיקר שרי גבי איל מיר כגון
שמשבח

(א) [צ"ל ולוקין] (ב) [נחלת
רש"י] (ג) [בס"א: כוית
איסור] (ד) [רש"י: מח"א]
(ה) [תו"כ: מנוגע פרשה זו]
(ו) [צ"ל דמי] (ז) [דף ל: ושם
ד"ה השחלים] (ח) [צ"ל
שחלים] (ט) [מן מדקאמר
אביי עד הוי דאורייתא שייך
קודם ועוד דהאכיל וכו']
רש"י (י) [צ"ל אמור רבנן
בטעמא לאמור רבנן בנזכר
וכי וכן איתא התם, (יג) [ד"ה
גלי דחמנא]

הגהות הב"ח

(א) גמרינן ולכסוף פוגם
ואסור: (ב) רש"י ד"ה כל
שטעמו וממשו אסור
ולוקין וכו' יותר מנכבד:
(ג) תוס' ד"ה אמר וכו'
נימא דמדרי' יהודה וכו'
מדרי' יוחנן שמועזי
בהדיא: (ד) ד"ה אמר ריש
לקיש וכו' לפגם שאמרו
לא שיוכלו וכו' מה שהמירו
חכמים ג"ט לפגם לא
מיירי וכו' לא המירו כיון
שאילו היתה: (ה) ד"ה
א"ר יוחנן וכו' כגון חלב
שנפל לתוך בשר או חלב
נימוח שנפל שאין
ממשו: (ו) בא"ד דלאמר
פרק כל הבשר דקאמר
אביי שמע מינה וכו' אי
חדוש הוא אע"ג וכו' בשר
בחלב הוי דאורייתא אלא
לריך לומר כגון חלב וכו'
וטעם לאו דאורייתא והכי
הלכתא כר' יוחנן כ"ל:
(ז) בא"ד גבי זרוע בשלה
דליל נזיר זהו היתר מכלל
איסור דאיסור מה
דבעלמא אסור כה"ג
שהתיר הכתוב לבשל וכו'
דבקדשים אסור וכו'
אע"ג דבפרק אלו עוברין:
(ח) בא"ד דקאמר רבא לא
נצרכא וכו' הכי גרסינן לא
נצרכא אלא להיתר:
(ט) בא"ד והיינו משום
וכי טעם כעיקר הוה
אוקימנא: